

**УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ**

**ЈЕЗИЦИ И КУЛТУРЕ
У ВРЕМЕНУ И ПРОСТОРУ
X/1**

ТЕМАТСКИ ЗБОРНИК

НОВИ САД, 2022

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ЈЕЗИЦИ И КУЛТУРЕ У ВРЕМЕНУ И ПРОСТОРУ

X/1

Тематски зборник

Уреднице:
Снежана Гудурић
Јасмина Дражић
Марија Стефановић

Нови Сад, 2022

JEЗИЦИ И КУЛТУРЕ У ВРЕМЕНУ И ПРОСТОПУ X/1
JEZICI I KULTURE U VREMENU I PROSTORU X/1
LANGUAGES AND CULTURES IN TIME AND SPACE X/1
LANGUES ET CULTURES DANS LE TEMPS ET DANS L'ESPACE X/1
SPRACHEN UND KULTUREN IN ZEIT UND RAUM X/1
ЯЗЫКИ И КУЛЬТУРЫ ВО ВРЕМЕНИ И ПРОСТРАНСТВЕ X/1
LINGUE E CULTURE NEL TEMPO E NELLO SPAZIO X/1
LENGUAS Y CULTURAS EN TIEMPO Y ESPACIO X/1
NYELVEK ÉS KULTÚRÁK IDŐBEN ÉS TÉRBEN X/1
JAZYKY A KULTÚRY V PRIESTORE A ČASE X/1
LIMBI ŞI CULTURI ÎN TIMP ŞI SPAȚIU X/1
ЯЗИКИ И КУЛТУРИ У ЧАСУ И ПРОСТОПУ X/1

Уреднице: проф. др Снежана Гудурић
проф. др Јасмина Дражић
проф. др Марија Стефановић

Техничке секретарке: мср Јована (Петровић) Марковић и мср Анђелка Гемовић
Издавач: Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет
Суиздавач: Педагошко друштво Војводине, Нови Сад

За издавача: проф. др Ивана Живанчевић Секеруш
За суиздавача: Сања Риста

Академски одбор: проф. др Твртко Прћић
проф. др Владислава Гордић Петковић
проф. др Едита Андрић
проф. др Предраг Мутавцић
проф. др Славица Перовић
проф. др Јагода Гранић
проф. др Октавија Неделку
проф. др Давиде Астори
проф. др Жан-Пол Мејер
проф. др Михај Радан
проф. др Тијана Ашић
проф. др Татјана Ђуровић
проф. др Надежда Силашки
проф. др Љубица Влаховић
проф. др Игор Лакић
проф. др Сабина Халупка Решетар
проф. др Татјана Самарџија Грек
проф. др Ксенија Шуловић
проф. др Јелена Ајџановић

Рецензенти: проф. др Октавија Неделку, Универзитет у Букурешту, Румунија
проф. др Мира Трајкова, Универзитет „Св. Кирил и Методиј”, Скопље,
Северна Македонија
проф. др Давиде Астори, Универзитет у Парми, Италија

Лектура и коректура: аутори

Идејно решење корица: Mihai Bădescu

ISBN 978-86-6065-717-8

У Зборнику су штампани изабрани радови изложени на конференцији *Језици и културе у времену и простору 10*, одржаној онлајн 20. и 21. новембра 2021. године, као и други радови који по својој тематици и квалитету одговарају профилу Зборника.

Рецензенти појединачних радова:

Ајџановић Јелена, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Ајџановић Милан, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Ајџановић Наташа, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Андрић Едита, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Astori Davide, *Università di Parma, Italia*; Бабић Биљана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Бајовић Јелена, *Универзитет у Приштини, Косовска Митровица, Србија*; Бекар Мира, *Универзитет „Св. Кирил и Методиј”*, Скопје, Северна Македонија; Бијелић Татјана, *Универзитет у Бањој Луци, БиХ*; Биланџија Софија, *Универзитет у Београду, Србија*; Vlagoni Robert, *Sveučilište u Puli, Hrvatska*; Блатешић Александра, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Бодрич Радмила, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Богдановић Весна, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Бугарски Ранко, *Универзитет у Београду, Србија*; Валић Недељковић Дубравка, *Универзитет Црне Горе, Црна Гора*; Васић Вера, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Веселиновић Соња, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Веселевић Јерковић Селма, *Универзитет у Тузли, БиХ*; Видаковић Мирна, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Вилић Ивана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Влаховић Љубица, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Војводић Дојчил, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Вујин Бојана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Вујичић Никола, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Вукадиновић Снежана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Вукотић Александра, *Универзитет у Београду, Србија*; Вукчевић Миодраг, *Универзитет у Београду, Србија*; Гак Драгана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Гвозден Владимир, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Гинић Јелена, *Универзитет у Београду, Србија*; Глушац Татјана, *Универзитет Унион, Србија*; Гордић Петковић Владислава, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Granić Jagoda, *Sveučilište u Splitu, Hrvatska*; Грковић-Мејдор Јасмина, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Грухоњић Динко, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Гудурић Снежана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Даниловић Јеремић Јелена, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Делић Владо, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Деспич Ђорђе, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Дојчиновић Биљана, *Универзитет у Београду, Србија*; Драгићевић Рајна, *Универзитет у Београду, Србија*; Дражић Јасмина, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Дробњак Драгана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Ђаловић Јовић Марина, *Универзитет у Београду, Србија*; Ђерговић-Јоксимовић Зорица, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Ђорђевић Јасмина, *Универзитет у Нишу, Србија*; Ђоровић Данијела, *Универзитет у Београду, Србија*; Ђукановић Маја, *Универзитет у Београду, Србија*; Ђурић Жељко, *Универзитет у Београду, Србија*; Ђурић Љиљана, *Универзитет у Београду, Србија*; Ђурић Љубица, *Универзитет у Београду, Србија*; Ђурић Мина, *Универзитет у Београду, Србија*; Ђурић Пауновић Ивана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Ђуровић Татјана, *Универзитет у Београду, Србија*; Escher Christian, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Елаковић Ненадовић Ана, *Универзитет у Београду, Србија*; Ераковић Борислава, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Зарифовић Грковић Мирјана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Звекић-Душановић Душанка, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Зобеница Николина, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Ивановић Бранислав, *Универзитет у Београду, Србија*; Ивановић Ненад, *Институт за српски језик САНУ, Београд, Србија*; Изгарјан Александра, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Јаковљевић Бојана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Јаковљевић Младен, *Универзитет у Приштини, Косовска Митровица, Србија*; Јањић Марина, *Универзитет у Нишу, Србија*; Јерковић Јелена, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Јовановић Ана, *Универзитет у Београду, Србија*; Јовановић Ж. Владимир, *Универзитет у Нишу, Србија*; Јовановић Романца, *Завод за уџбенике, Нови Сад, Србија*; Јовић Бојан, *Институт за књижевност и уметност САНУ у Београду, Србија*; Јовић Ђаловић Марина, *Универзитет у Београду, Србија*; Кавгић Александар, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Каличанин Миленка, *Универзитет у Нишу, Србија*; Кашић Зорка, *Универзитет у Београду, Србија*; Кесић Далибор, *Универзитет у Бањој Луци, Босна и Херцеговина*; Кличковић Далибор, *Универзитет у Београду, Србија*; Кнежевић Јелена, *Универзитет Црне Горе, Црна Гора*; Кнежевић Љиљана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Kovačević Ervin, *Internacionalni univerzitet u Sarajevu, BiH*; Ковачевић Зорица, *Универзитет у Београду, Србија*; Комароми Бојана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Кример Габоровић Сања, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Лазић Коњик Ивана, *Институт за српски језик САНУ, Београд, Србија*; Лакић Игор, *Универзитет Црне Горе, Црна Гора*; Лалић-Крстин Гордана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Лендак Кабок Каролина, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Леовац Данко, *Универзитет у Београду, Србија*; Лојаница Марија, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Лончар Раичевић Александра, *Универзитет у Нишу, Србија*; Лопичић Весна, *Универзитет у Нишу, Србија*; Лубурић-Цвијановић Аријана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Lujčić Rea, *Sveučilište u Zadru, Hrvatska*; Ljevo-Ovčina Amela, *Univerzitet u Sarajevu, BiH*; Ljubičić Maslina, *Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*; Максимовић Горан, *Универзитет у Нишу, Србија*; Malita Ramona, *Universitatea de Vest din Timișoara, Romania*; Маринковић Мирјана, *Универзитет у Београду, Србија*; Ма-

рић Биљана, *Универзитет у Београду, Србија*; Марићевић Балаћ Јелена, *Универзитет у Новом Сагу*; Маричић Гордан, *Универзитет у Београду, Србија*; Маричић Месаровић Сања, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Марјановић Саша, *Универзитет у Београду, Србија*; Марковић Желько, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Марковић Ирена, *Свеучилиште и Задру, Хрватска*; Марковић Јордана, *Универзитет у Нишу, Србија*; Марковић Маја, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Мелић Катарина, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Микетић Суботић Сања, *Универзитет у Приштини, Косовска Митровица, Србија*; Мијушковић Марија, *Универзитет Црне Горе, Црна Гора*; Милановић Желько, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Милић Мира, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Милић Милосављевић Снежана, *Универзитет у Нишу, Србија*; Милорадовић Софија, *Институти за српски језик САНУ, Београд, Србија*; Миљковић Ивана, *Универзитет у Нишу, Србија*; Мишић Илић Биљана, *Универзитет у Нишу, Србија*; Младеновић Радивоје, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Molnar Draženka, *Свеучилиште „J. J. Strossmayer”, Osijek, Hrvatska*; Мутавчић Предраг, *Универзитет у Београду, Србија*; Недељковић Даница, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Нешић Павковић Милена, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Никчевић Багрићевић Александра, *Универзитет Црне Горе, Црна Гора*; Новаков Предраг, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Озер Кагалин, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Павловић Слободан, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Панић Кавгић Олга, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Папаз Младен, *Филозофски факултет, Пале, БиХ*; Пауновић Зоран, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Пејовић Анђелка, *Универзитет у Београду, Србија*; Перовић Славица, *Универзитет Црне Горе, Црна Гора / Универзитет Унион, Србија*; Petete Timothy, *University of Central Oklahoma, USA*; Пешикан Љуштановић Љиљана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Пижурица Маго, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Половина Наташа, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Поповић Наташа, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Продановић Станкић Диана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Прћић Твртко, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Радан Н. Михај, *Зайагни универзитет у Темишвару, Румунија*; Радельковић Иван, *Универзитет у Сарајеву, БиХ*; Радић Бојанић Биљана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Радовановић Драгана, *Институти за српски језик САНУ / Универзитет у Приштини, Косовска Митровица, Србија*; Радуловић Ифигенија, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Радуловић Милица, *Универзитет у Нишу, Србија*; Радусин Бардић Наташа, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Рајић Сузана, *Универзитет у Београду, Србија*; Rajević Selma, *Univerzitet „Džemal Bijedić”, Mostar, BiH*; Рељић Митра, *Универзитет у Приштини, Косовска Митровица, Србија*; Ристивојевић-Рајковић Наташа, *Универзитет у Београду, Србија*; Ристић Гордана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Ристић Стана, *Институти за српски језик САНУ, Београд, Србија*; Runtić Sanja, *Univerzitet u Osijeku, Hrvatska*; Савић Свенка, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Самарџија-Грек Татјана, *Универзитет у Београду, Србија*; Сикимић Биљана, *Балканолошки институти САНУ, Београд, Србија*; Силашки Надежда, *Универзитет у Београду, Србија*; Симић Зоран, *Институти за српски језик САНУ, Београд, Србија*; Симовић Весна, *Универзитет у Нишу, Србија*; Sokoliја Alma, *Univerzitet u Sarajevu, BiH*; Spahić-Šagolj Edina, *Univerzitet u Sarajevu, BiH*; Средојевић Дејан, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Стаменковић Душан, *Универзитет у Нишу, Србија*; Станишић Вања, *Универзитет у Београду, Србија*; Станковић Станислав, *Универзитет у Приштини, Косовска Митровица, Србија*; Станојевић Веран, *Универзитет у Београду, Србија*; Степанов Страхиња, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Стефановић Марија, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Стикић Биљана, *самостални истраживач, Србија*; Стојановић Пантовић Бојана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Стојичић Виолета, *Универзитет у Нишу, Србија*; Стојичић Војкан, *Универзитет у Београду, Србија*; Стојковски Борис, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Танасић Срето, *Институти за српски језик САНУ, Београд, Србија*; Tekešinović Lejla, *Univerzitet u Sarajevu, BiH*; Тешић Гојко, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Томин Светлана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Топалов Јагода, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Трајковић Татјана, *Универзитет у Нишу, Србија*; Тривић Анета, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Uscatu Miliana, *Universitatea din Vest, Timișoara, Romania*; Fetić Mustafa, *Internacionalni univerzitet u Novom Pazaru, Srbija*; Филиповић Јелена, *Универзитет у Београду, Србија*; Филиповић Ковачевић Соња, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Хаџи Пожгај Весна, *Универзитет у Љубљани, Словенија*; Халупка Решетар Сабина, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Цакелић Весна, *Универзитет у Београду, Србија*; Ćengić Nermina, *Univerzitet u Sarajevu, BiH*; Чолак Бојан, *Институти за књижевност и уметност, Београд, Србија*; Шуваковић Александра, *Универзитет у Београду, Србија*; Шуловић Ксенија, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*.

САДРЖАЈ

Предговор	7
I ЈЕЗИК, КУЛТУРА, ТРАДИЦИЈА	9
JERZY BARTMIŃSKI , <i>Cultural Linguistics (Ethnolinguistics) and Linguoculturology as Two Research Perspectives. A Voice in the Discussion on the Relationship Between “Language” and “Culture”</i>	11
ЈЕЛЕНА Р. БАЈОВИЋ, Концепт „своје : туђе / Црногорци : Турци” у Његошевом <i>Шћепану Малом</i> из транслатолошке перспективе	17
ALEKSANDRA BLATEŠIĆ – SANJA MARIČIĆ MESAROVIĆ, Simbolika ‘anđela’ u leksici i frazeologiji italijanskog, španskog i srpskog jezika.....	29
МЕРИМА КРИЈЕЗИ – ПРЕДРАГ МУТАВЦИЋ, Албанске и грчке номиналне конструкције с белом бојом.....	39
SANJA KRIMER-GABOROVIĆ, Pilot istraživanje o srpskim osnovnim nazivima za boje prema testu izdvajanja i u odabranom frekvencijskom rečniku.....	53
MARTHA LAMPROPOULOU – ANTONINA KOSTIĆ, Stylistics in Comics: a Case study of Interjections in Two <i>Asterix and Obelix</i> Comics in Greek and Serbian	65
РАДМИЛО Н. МАРОЈЕВИЋ, Српски и оријентални етнокултурни концепти (Из компаративне и дијахроне перспективе).....	77
ЈОВАНА МАРЉЕТА, <i>Žene i muškarci</i> u srpskoj i francuskoj frazeologiji	97
МИРЈАНА МАТОВИЋ – САЊА МАРИЧИЋ МЕСАРОВИЋ, <i>Bella ciao</i> у серији <i>La casa de papel</i> : симбол отпора у савременом шпанском медијском контексту.....	107
ТАЊА МИЛОСАВЉЕВИЋ, Лингвокултуролошки и лексикографски опис концепта <i>ipex</i> у српском призренском говору	117
МАША З. ПЕТРОВИЋ ГУЛАНИЧИЋ, Модификовање паремија посредством механизма замене елемената у новинском дискурсу шпанског и српског језика	127
ДРАГАНА РАДОВАНОВИЋ – АНА МАКИШОВА, Словачко-српске везе на примеру свадбене терминологије	137
МИХАЈЛО ФЕЈСА – ЗИНАИДА БУДИНСКИ, Лексичко-семантичко поље боје у русинском, српском и енглеском језику – основни називи за боје	147
ЂУРЂИНА ШИЈАКОВИЋ МАИДАНИК, Тканина у покрету: кодиране поруке Медеје и Филомеле	155
II ДИЈАЛЕКТОЛОГИЈА.....	165
МАРИНА ЈУРИШИЋ, Нешто о предлогу <i>близу</i> у српским народним говорима.....	167
БРАНКИЦА МАРКОВИЋ, Повртарска лексика села Крушедола у Срему	179
МИРЈАНА ПЕТРОВИЋ-САВИЋ, О хидронимима у Јадру.....	195
БИЈАНА М. САВИЋ, Из лексике одијевања у Великом Блашку (код Бањалуке).....	205
САНДРА САВИЋ, Из ономастике Заплања – микротопонимија заплањског села Тасковићи	217

АНА САВИЋ-ГРУЛИЋ – ЈОВАНА БОЛОВИЋ, Из пастирске лексике југоисточне Србије	227
ЗОРАН СИМИЋ, Падежни формализатори просторне супралокализације у херцеговачко-крајишким говорима	237

III КОГНИТИВНА ЛИНГВИСТИКА .....

JELENA BILJETINA, Jestli ili ne jesti – pitanje je sad: pojmovne metafore sa glagolima jedenja u engleskom i srpskom	251
TATJANA ĐUROVIĆ – NADEŽDA SILAŠKI, The <i>Natural Disaster</i> Metaphor in the Conceptualisation of Crisis in News Media Discourse	263
MIRJANA ZARIFOVIĆ GRKOVIĆ, Konceptualizacija <i>lenjosti</i> u frazeologizmima nemačkog i srpskog jezika.....	273

IV ЈЕЗИК, ГОВОР И ГРАМАТИКА .....

DANIJELA BAVIĆ – DORJAN HAJDU, Glagoli s partikulom <i>över</i> u savremenom švedskom jeziku	283
ВИШЊА ВИШЊЕВАЦ, Прилог проучавању синтаксе двоструких падежа: двоструки акузатив у староруском и његови преводи на савремени српски језик.....	293
JELENA VLAŠIĆ DUIĆ – IVANA GUSAK BILIĆ, Utjecaj prozodijskih sredstava na razumijevanje sadržaja.....	303
MILANA DODIG – VALENTINA TULOVIĆ, Francuska i srpska glagolska vremena u žurnalističkom diskursu vezanom za pandemiju kovida	313
6 SVETLANA ZDRAVKOVIĆ – SLOBODAN JOVIČIĆ, Percepcija multimodalne verbalne ekspresije: psihološke opservacije.....	325
MARIA-ZOICA BALABAN, Expresii ale spațialității verticale în imaginarul lingvistic românesc	339
NINA ILIĆ – MILORAD MILJKOVIĆ, Glagoli sa postfiksom <i>-ся</i> u ruskom jeziku i njihovi prevodni ekvivalenti u srpskom i engleskom	347
ЈЕЛЕНА ЈАЉОВИЋ, Вредности неких глаголских облика у француском и српском језику економије	363
АНА КРСТИЋ, Конгруенција код немачких говорника српског као наслеђеног језика: координиране и паукалне синтагме	373
ТВРТКО ПРЋИЋ, Osavremenjeni pristup englesko-srpskom leksičkom pozajmljivanju: principi i primene	387
АНКА РАЂЕНОВИЋ – МАЈА БАЊИЋ ЋОСИЋ, Позиционирање перфекта у модерном грчком језику и његови преводни еквиваленти на српском	423
DIANA RISTIVOJEVIĆ, Partikula <i>schon</i> u semantičkoj i sintaksičkoj realizaciji kao partikula stepenovanja, fokusna partikula i rečenični ekvivalent.....	431

АНА САВИЋ-ГРУЈИЋ – ЈОВАНА БОЈОВИЋ

ИЗ ПАСТИРСKE ЛEKCIKE ЈУГОИСТОЧНЕ СРБИЈЕ¹

Рад представља део шире истраживачке теме *Атлас пастирске лексике југоисточне Србије*, чија се реализација обавља у оквиру пројекта *Народна и њојска лексика југоисточне Србије*, под окриљем Огранка САНУ у Нишу. Циљ овог вишегодишњег научноистраживачког рада јесте свеобухватно сагледавање језичке и животне стварности сточара на подручју југоисточне Србије. Вишедеценијским теренским истраживањем на основу *Ујийника за прикуљање сточарске лексике југоисточне Србије*, у говорима призренско-тимочке дијалекатске области прикупљена је веродостојна лексичка грађа за означавање реалија сточарске делатности. Из богатог лексичког материјала, овом приликом, издвојили смо тематску целину која се односи на простор и просторије у пастирству. Стање потврђено на терену упоређено је са стањем репрезентованим у релевантним дијалекатским речницима с истог говорног подручја. Лингвистичком картом указано је на географску разуђеност једног броја анализираних лексема на ареалу југоисточне Србије.

Кључне речи: лексика пастирства, призренско-тимочка дијалекатска област, југоисточна Србија, лингвогеографски приступ

1. УВОД

Потпројекат *Атлас пастирске лексике југоисточне Србије* реализује се у оквиру пројекта *Народна и њојска лексика југоисточне Србије* (руководилац професор Недељко Богдановић, координатор академик Александар Лома), под окриљем Огранка САНУ у Нишу. *Атласом* ће се, на основу већег броја лингвистичких карата, указати на географску распрострањеност различитих лексичких реализација из домена пастирске лексике у говорима призренско-тимочке дијалекатске области, што ће допринети основном циљу овог вишегодишњег научноистраживачког рада, а то је свеобухватно сагледавање језичке и животне стварности сточара на подручју југоисточне Србије.²

Границе овог истраживања одређене су претходним пројектима и не подударују се с административним границама (Богдановић 2020: 13–14). Речју, постојање призренско-тимочке дијалекатске области не завршава се на граници југоисточне Србије, већ је истраживањем обухваћено подручје српског језика од Зајечара на северу, до Криве Феје на југу, од бугарских говора на истоку, до Јужне Мораве на западу. Дакле, будући да источну и јужну Србију географи размеђују реком Нишавом, на северу је подручје истраживања проширено, док је на западу искључено подручје јабланичког региона које је са становишта сточарења мање интересантно.

Ово истраживање заснива се на богатој лексичкој грађи, сакупљеној током вишедеценијског теренског рада на основу *Ујийника за прикуљање сточарске лексике југоисточне Србије*, који је саставио професор Н. Богдановић. *Ујийник* садржи 737 питања и сегментисан је на више

¹ Овај рад финансирало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије према Уговору број 451-03-68/2022-14 од 17. 1. 2022. године, који је склопљен с Институтом за српски језик САНУ. За основу рада коришћена је грађа пројекта *Народна и њојска лексика југоисточне Србије* који се реализује у Огранку САНУ у Нишу. Будући да је овај текст настао као резултат рада на потпројекту *Атлас пастирске лексике југоисточне Србије*, методолошки се ослања на ранија остварења (Савић-Грујић 2020; Савић-Грујић, Богдановић 2021), те су у том смислу многи општи подаци поновљени.

² *Атлас пастирске лексике југоисточне Србије* комплементаран је раније оствареним резултатима истраживања у оквиру Огранка САНУ у Нишу – *Пастирском речнику југоисточне Србије* (Богдановић 2019) и *Пастирској лексици југоисточне Србије* (Богдановић и сар. 2020).

делова на основу којих се могу формирати засебне тематске целине: I *Општи називи домаћих животиња*, II *Делови тела животиња*, III *Размножавање животиња*, IV *Узраст животиња*, V *Болести животиња*, VI *Посебна имена животиња*, VII *Простор и просторије у пасишћу*, VIII *Прерађевине*, IX *Различити предмети у вези с пасишћем*, X *Различита питања у вези с пасишћем и пасишћем животином* и сл. Овом лексичком грађом репрезентује се пастирство као комплексан феномен „заснован како на стварним елементима материјалне културе којима се регулишу најважнији аспекти пастирења (исхрана и нега стоке, смештај, прерада производа...), тако и на сложеним елементима духовне културе у којима се одражавају обичаји чланова одређене заједнице, њихова веровања, култура, народна филозофија и сл.” (Савић-Грујић 2020: 20). Као таква она представља веродостојан језички корпус и израз културног идентитета традиционалног патријархалног друштва.

Продубљивању сазнања доприносе и подаци добијени као резултат рада на међународном пројекту *Опшћесловенски лингвистички атлас* (ОЛА). У мрежи пунктова за ОЛА подручје југоисточне Србије заступљено је с три пункта: Пљачковица (85), Доњи Душник (86) и Кална (87), а нашем истраживању одговарају питања: *'зайон для овец на пасибище'*, *'закрытое помещение для овец'*, *'деревянная или каменная постройка в которой живут пастухи'*.

Поред релевантног лексичког материјала, основ будућим лингвогеографским проучавањима представља и прецизно сачињена лингвистичка карта, којом је обухваћено 39 призренско-тимочких пунктова на подручју југоисточне Србије.³

2. ЛЕКСИЧКО-СЕМАНТИЧКА АНАЛИЗА

У овом раду у фокусу наше пажње јесу лексичке јединице за означавање простора и историја у пастирству. Више од 20 питања у *Упитнику* упућује на називе стаја у којима бораве овце, називе зграда у којима бораве пастири, на називе простора испред стаја или на пашњаку, као и на поједине делове ових простора где борави младунчад, где се чува и прерађује млеко и сл. Овом приликом из тематске целине *Простор и просторије* издвојене су две лексичко-семантичке групе које се могу одредити на основу диференцијалне семе *затворен / отворен*. Првој лексичко-семантичкој скупини припадају лексичке јединице за именовање затворених објеката у којима бораве овце или пастири, док су у оквиру друге лексичко-семантичке групе лексеме за именовање различитих врста овчарских станишта на отвореном. Даље раслојавање прве лексичко-семантичке групе заснива се на опозицији *животиња / човек*, док је подела друге лексичко-семантичке групе условљена опозицијом *сталан / привремен*.

I. Затворени објекти

I. 1. Затворени објекти у којима бораве овце

У оквиру ове лексичко-семантичке подгрупе издвојене су две целине, за чије је успоставање релевантна семантичка компонента која садржи информацију о типу градње.

I. 1. 1. Затворени чврсти објекти за стални боравак оваца

³ Пунктови су обележени бројевима према редоследу који је преузет из предговора *Пасишћесловенског речника југоисточне Србије* (Богдановић 2019: 644–645):

– на тимочко-лужничком говорном подручју су: Кожељ (1), Штитарац (2), Жльне (3), Топли Дол (4), Бучум (5), Лозан (6), Иново (7), Височка Ржана (8), Рсовац (9), Мирковци (10), Велики Јовановац (11), Беровица (12), Ореовац (13), Радошевац (14), Стол (15);

– на сврљишко-заплањском говорном подручју су: Сесалац (16), Левовик (17), Мужинац (18), Бели Поток (19), Лалинац (20), Церје (21), Преконога (22), Малча (23), Велики Крчимир (24), Златићево (25), Чука (26);

– на призренско-јужноморавском говорном подручју су: Вукања (27), Мала Река (28), Мртвица (29), Прекодолце (30), Куново (31), Власе (32), Буштрање (33), Горње Требешиње (34), Крива Феја (35), Црвени Град (36), Радовница (37), Раковац (38), Широка Планина (39).

За именовање стаје, односно затвореног објекта за чување оваца забележене су синонимне лексеме *зámей* (25, 28); *кошáра* (4, 10); *йовáтша* (1–3, 5–7) / *йојáтша* (4, 8–9, 10, 11–23, 24, 25, 26–27, 30); *шóр* (3, 9), *шр́ла* (31–34, 38–39) / *шрлá* (24, 25, 28, 29, 35–37). Лексичка грађа показује да се лексема *йовáтша* / *йојáтша* употребљава широм тимочко-лужничког и сврљишко-заплањског ареала, док су у говорима јужноморавског типа најзаступљеније акценатске варијанте *шр́ла* / *шрлá*. (В. карту у прилогу).

I. 1. 2. Затворени примитивни објекти за повремени боравак оваца

Лексема *кошáра* (1, 3, 5–8, 11, 14, 21, 30–31, 34–35, 38) има најфреквентнију употребу при означавању примитивног склоништа на пашњаку где борави стадо за време кише или летњих врућина. У више пунктова потврђене су лексема *вéјник* (9, 12, 20, 25, 28) и истокорене творбене, фонетске и акценатске варијанте: *на́слон* (18, 26), *йослóн* (23) / *йослóњ* (36), *йослóник* (27). У блиском значењу употребљавају се и лексеме *би́ло* (13, 24); *óбор* (85) / *обóр* (32, 87); *йлаш́но* (2, 17); *йојáтша* (33, 85, 86); *шрлá* (29, 37), *шрлáк* (87).

I. 2. Затворени објекти у којима бораве пастири

Семантичка компонента заснована на типу градње и овде је условила успостављање две уже целине.

I. 2. 1. Затворени чврсти објекти за стални боравак пастира

Општи назив смештајног објекта у оквиру појате за боравак пастира јесте *коли́ба* (1–15, 17–32, 34–36, 38, 39, 85–87). У траженом значењу у два пункта забележена је лексема *йојáтша* (16, 37).

I. 2. 2. Затворени примитивни објекти за повремени боравак пастира

Мањи смештајни објекат за пастира у оквиру привременог овчарског станишта, најчешће израђен од слабог материјала, у највећем броју пунктова лексикализује се као *коли́ба* (4, 15, 23, 24, 26, 30, 38), *коли́бица* (11, 17, 33), *коли́йче* 35–36. У зависности од изгледа и врсте материјала од кога је израђен, за означавање овог објекта у употреби су и именовања: *кавéрка* (7, 10, 13, 19–20) / *ковéрка* (12); *шиљáра* (27), *шиљáрћа* (9), *шиљка* (22) / *шиљћа* (2, 6); *вéјник* (14, 24, 25).

II. Овчарска станишта на отвореном

II. 1. Стална овчарска станишта изван насеља

Лексеме *йовáтша* (2–3, 5–6) / *йојáтша* (8, 9, 13, 17–18, 19, 20–23, 25, 34) и *шрлó* / *шрлá* (1, 7, 9, 12, 15, 24, 25, 26, 30, 38), *шр́лиши́е* (28), *шрлáк* (4, 10, 19) у великом броју пунктова имају значење које се односи на сточарско станиште изван насеља. За означавање истог ентитета у употреби је и лексема *каш́ун* (11, 35, 37), док су бројни појединачни називи највероватније подстакнути субјективним асоцијацијама информатора: *бачéвиши́е* (29), *бь́чја* (8); *бу́цáк* (16); *зámейина* (39); *је́трéк* (12); *коли́ба* (29); *йлáдниши́е* (19); *шóрина* (32).

II. 1. а. Ограђен простор испред стаје у којем овце бораве преко дана

Ограђен простор испред стаје у којем овце бораве преко дана на широком ареалу означава се лексемом *шрлá* (14, 26) / *шр́ла* (30, 85), *шрлáк* (1–5, 6, 7, 9–10, 13, 14, 16–23). Иста семантичка реализација остварује се употребом лексема *шóр* (6, 11, 27, 33, 34, 37, 86, 87); *обóр* (6, 12, 15) / *óбор* (34); *зámей* (25, 29) / *óмей* (28, 31), *зámейина* (35, 36); *а́л* (39) / *је́џл* (24); *за́он* (32, 85); *је́трéк* (8, 86); *лéтало* (6, 11); *óтрада* (36, 38); *йердé* (39).

II. 2. Привремена овчарска станишта на пашњаку

Акценатске и творбене варијанте *шрлá* (5, 7, 15, 24–26, 28, 30–32, 34–35, 37, 38) / *шрлó* (6, 11), *шрлáк* (2–4, 5, 6, 8, 9–10, 12–14, 16–18, 20–23) широм југоисточне Србије употребљавају се за именовање привременог овчарског станишта на пашњаку које се формира само током лета. У мањем броју пунктова напоредно с њима или самостално фигурирају и називи *бач́ја* (1, 29) / *бь́чја* (8); *зámейина* (37, 39); *каш́ун* (11); *йлáдниши́е* (19).

2.1. Коментар

Како би преглед био свеобухватнији, стање представљено преко *Уишћиника* упоређено је с лексичком грађом из *Пасћирскої речника југоисточне Србије* (Богдановић 2019), дијалекатских речника којима се репрезентују сва три типа призренско-тимочке дијалекатске области, као и одговарајућим материјалом за *Оишћесловенски линџивистички атлас*.

Лексеме које су забележене само једном или се не односе директно на тражену реалију нису картографисане, али ћемо се на њих осврнути у коментару.

Фонетске варијанте *аї́л / јеї́л* (II. 1. а.) употребљавају се једино за именовање ограђеног простора испред стаје у којем овце бораве преко дана. Потврђене су у по једном сврљишко-заплањском и јужноморавском пункту. У књизи *Местиниће имена в Панайорско* налазимо: *агъл*, от тур. *аğıl* 'кошара' (Заимов 1977: 66). У *Речнику љовора Лужнице* забележена је и фонетска варијанта *еї́л*, у значењу 'покретни обор на њиви после жетве у коме ноће овце да би се земља нађубрила' (Ћирић 2018: 190).

Именовања *бачија / бџија, бачевишће* (II. 1. / II. 2.) забележена су у мањем броју пунктова у значењу 'сточарско станиште изван насеља' и 'привремено овчарско станиште на пашњаку током лета'. Блиске семантичке реализације потврђене су и у речницима: 'место на планини са колибама и торовима где су лети напасане овце' (Стојановић 2010: 52; Златановић 2011: 37), 'станиште овчара и стоке на испасишту' (Златковић I 2014: 49), 'сточарско насеље у планини' (Ћирић 2018: 37), 'сточарско станиште на савату' (Богдановић 2019: 650).

Лексичка јединица *біло* (I. 1. 2.) односи се на примитивно склониште на пашњаку где борави стадо за време кише или летњих врућина. Било је врста надстрешнице која се састоји од пободених виших ракластих кочева преко којих се пребаци мотка, а потом се преко ње наслоне лесе (платна) и покрију грањем (Богдановић 2019: 654).

У једном сврљишко-заплањском пункту у значењу 'сточарско станиште изван насеља' забележена је лексема *буцак* (II. 1.). Речничке дефиниције доносе ближа одређења 'место на бачији на коме се прикупља стока ради муже', 'одељак у стаји за чување младунчади' (Динић 2008: 54; Златковић I 2014: 65; Богдановић 2019: 655).

Лексема *вѣјник* (I. 1. 2. / I. 2. 2.) фигурира у значењу 'примитивна кућица за пастира у оквиру привременог овчарског станишта' и 'примитивно склониште на пашњаку где борави стадо за време кише или летњих врућина'. Примарна семантичка реализација лексеме *вѣјник* јесте склониште, обично с надстрешницом без зидова, направљено од сирових грана 'веја'. Блиско значење акценатских и фонетских варијанти *вѣјник / вејнік, вѣјњак* потврђено је и у речницима (Динић 2008: 63; Стојановић 2010: 93; Златановић 2011: 63; Златковић I 2014: 79; Богдановић 2019: 656). Међутим, док је у пункту Горње Требешиње (34) у значењу 'примитивно склониште на пашњаку где борави стадо за време кише или летњих врућина' забележена лексема *кошара*, из илустративног материјала у *Речнику љовора јужне Србије* сазнајемо да је у овом пункту у истом значењу забележена лексема *фѣјник* (Златановић 1998: 434).

Присуство лексеме *заїон* (II. 1. а.) у значењу 'ограђен простор испред стаје у којем овце бораве преко дана' на јужноморавском говорном подручју потврђује како материјал добијен по *Уишћинику* тако и грађа за ОЛА. У овом значењу лексему *заїон* бележи једино *Речник љимочкої љовора*, али с квалификацијом 'ретко' (Кожељац 2014: 143). У *Тимочком дијалекатском речнику* забележене су фонетске варијанте *заїон* и *зїон* (Динић 2008: 202, 249), а у *Речнику љовора Лужнице* префиксалне творенице *заїон* и *џроїон* (Ћирић 2018: 2015, 832) у значењу део обора, односно 'место на бачији где се сагоне овце ради муже'. Исто значење лексеме *заїон* 'уски простор у трли или појати где се музу овце' регистровано је и у *Речнику љовора јужне Србије* (Златановић 1998: 124) и *Црнојвравском речнику* (Стојановић 2010: 233). *Речник љироїскої љовора* бележи исто примарно значење, али и секундарну семантичку реализацију '(привремен) испуст за стоку' (Златковић I 2014: 229) која одговара траженом значењу из *Уишћиника*.

семи и не односи се примарно на ограђен простор, већ на 'место где спава животиња, легло' (Динић 2008: 378).

Истокореним лексемама *наслон* / *йослџн*, *йослџњ*, *йослџник* (I. 1. 2.) означава се примитивно склониште на пашњаку где борави стадо за време кише или летњих врућина. На исто значење упућују и дефиниције у *Речнику њовора јужне Србије* (Златановић 1998: 307) и *Речнику њиројској њовора* (Златковић II 2014: 197). У *Речнику тимочкој њовора* потврђене су лексеме *наслоница*, *йослџнача*, у значењу 'чобанска колибица покривена сламом' (Кожељац 2014: 314, 411).

На ареалу југоисточне Србије, лексема *џбор* / *џбор* (I. 1. 2., II. 1. а.) фигурира у значењима 'примитивно склониште на пашњаку где борави стадо за време кише или летњих врућина' и 'ограђен простор испред стаје у којем овце бораве преко дана'. Забележена је широм југоисточне Србије, а оваквом стању кореспондира како речнички материјал (Јовановић 2004: 492; Динић 2008: 473; Кожељац 2014: 346; Златковић II 2014: 15; Ћирић 2018: 574; Богдановић 2019: 695) тако и материјал за ОЛА.

У два јужноморавска пункта у значењу 'ограђен простор испред стаје у којем овце бораве преко дана' потврђена је лексема *џтрага* (II. 1. а.). Овакво именовање мотивисано је функционалном семантичком компонентом и не везује се искључиво на тражену реалију. У речницима су забележене различите истокорене творенице, али једино *Речник њовора јужне Србије* лексему *џтрага* дефинише као 'ограђен простор у којем пасе стока' (Златановић 1998: 262), док у осталим речницима нема потврда значењу које се односи на ограђен простор испред стаје, већ се дефиницијама упућује на било који ограђени простор или ограду уопште: *зајтраца* / *зајраца* (Златковић I 2014: 229); *џтраца* (Ћирић 2018: 584) и сл.

Лексема *йерге* (II. 1. а.) у значењу 'ограђен простор испред стаје и којем овце бораве преко дана' забележена је у једном јужноморавском пункту, али се њено значење примарно везује за врсту ограде, обично на трему или тераси (Динић 2008: 565; Ћирић 2018: 670). У *Речнику њовора јужне Србије* иста лексема потврђена је у значењу 'надстрешница испред трле' (Златановић 1998: 268), и то у истом пункту (Широка Планина) одакле је прикупљен и материјал по *Уйићнику*.

У једном сврљишко-заплањском пункту је у значењу 'сточарско станиште изван насеља' и 'привремено овчарско станиште на пашњаку током лета' забележена лексема *йлагнишџте* (II. 1. / II. 2.). Речници региструју фонетске варијанте *йлагнишџте* / *йлагнишџте*, али једино у значењу 'сеновито место где стока пладнује у време жеге' (Јовановић 2004: 536; Динић 2008: 574; Стојановић 2010: 648; Златковић II 2014: 125; Ћирић 2018: 682). У планинским пределима су честе пећине или стеновити обронци који личе на надстрешнице, те су то најчешћа места где стада пландују.

За именовање примитивног склоништа на пашњаку где борави стадо за време кише или летњих врућина употребљава се и лексема *йлајно* (I. 1. 2.). Ближе одређење 'врста примитивног крова на стајама и надстрешницама за стоку' налазимо у речницима (Динић 2008: 575; Стојановић 2010: 649; Кожељац 2014: 397; Златковић II 2014: 126; Богдановић 2019: 703).

Лексемом *йџаџа* / *йџаџа* (I. 1. 1. / I. 1. 2. / I. 2. 1. / II. 1.) у великом броју пунктова примарно се означавају сточарско станиште изван насеља и стаја за чување оваца.⁵ У два пункта регистровано је значење 'зграда у оквиру појате за боравак пастира', а у једном и 'примитивно склониште на пашњаку где борави стадо за време кише или летњих врућина'. Значење које упућује на сточарско станиште потврђено је једино у *Речнику њовора Лужнице* (Ћирић 2018: 718), *Пастирском речнику југоисточне Србије* (Богдановић 2019: 706) и материјалу за ОЛА, док је значење које се односи на стају забележено у већем броју примера (Јовановић 2004: 547; Стојановић 2010: 677; Динић 2008: 582; Златковић II 2014: 135, 165; Богдановић 2019: 706). Речничка грађа не региструје остала значења.

Лексема *џџр* (I. 1. 1. / II. 1. / II. 1. а.) се у два тимочко-лужничка пункта користи у значењу 'стаја за чување оваца', док је у 6 пунктова на тимочко-лужничком и јужноморавском говорном подручју забележена семантичка реализација 'ограђен простор испред стаје у којем овце бораве

⁵ О прецизном разграничењу ових значења в. у Богдановић 2020: 43.

преко дана'. Истокорена изведеница *шóрина* потврђена је у значењу 'сточарско станиште изван насеља'. На значења која су регистрована на терену упућује се једино у *Речнику говора Лужнице* (Ћирић 2018: 1028). Лексема *шóр* је у траженом значењу забележена и у материјалу за ОЛА.

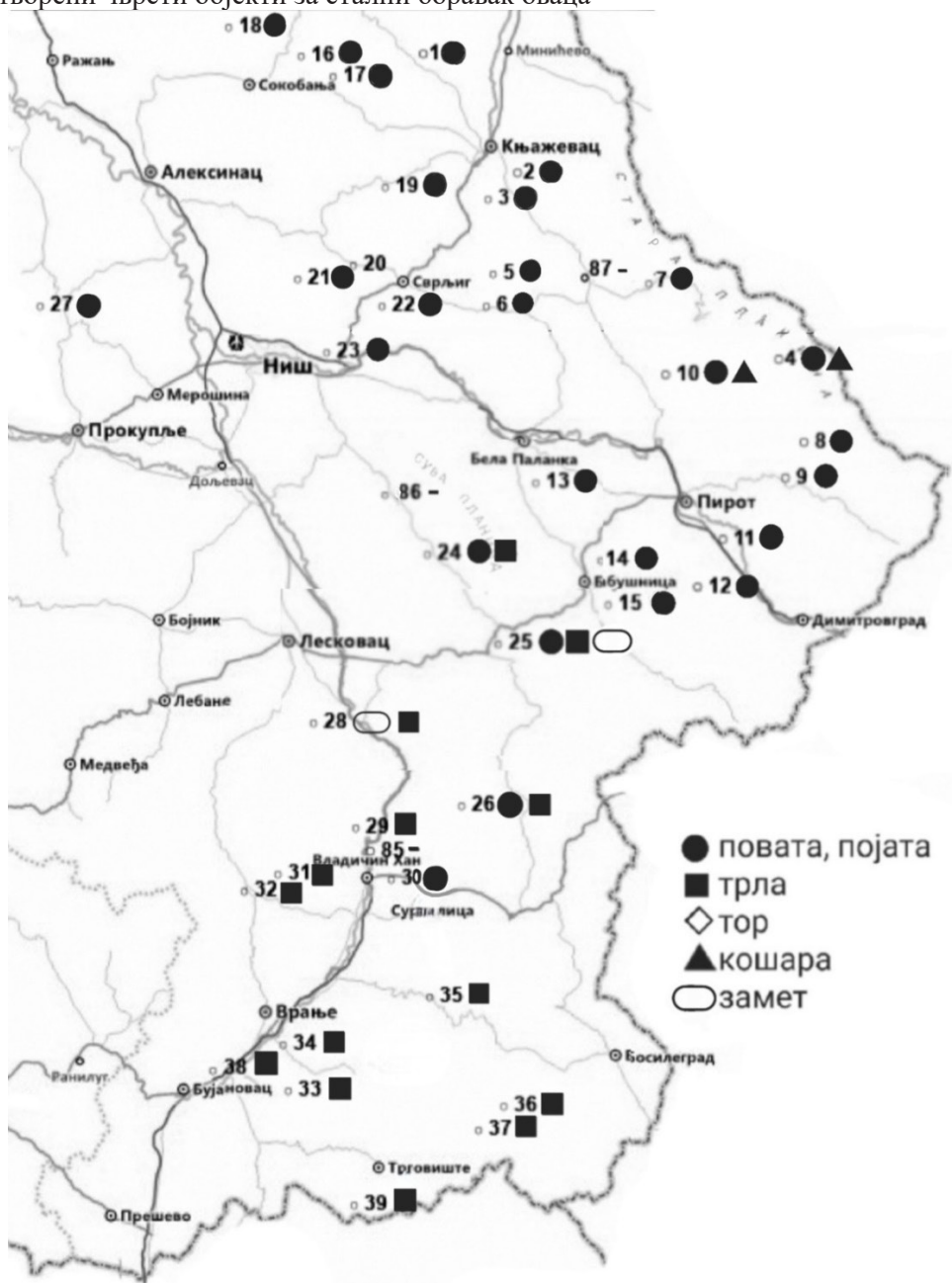
Истокорене лексеме *шрла* / *шрла* / *шрло*, *шрлишије* и *шрљак* (I. 1. 1. / I. 1. 2. / II. 1. а. / II. 1. / II. 2.) најзаступљеније су на испитиваном ареалу и могу се односити на различите ентитете везане за простор и просторије у пастирству. Потврђене су у следећим значењима: 'привремено овчарско станиште на пашњаку током лета', 'сточарско станиште изван насеља', 'стаја за чување оваца', 'примитивно склониште на пашњаку где борави стадо за време кише или летњих врућина', 'ограђен простор испред стаје у којем овце бораве преко дана'. Фонетске варијанте *шрло* / *шрла* / *шрља* забележене су и у ОЛА и дијалекатским речницима (Златановић 1998: 407; Стојановић 2010: 935; Златковић II 2014: 486; Ћирић 2018: 1035; Богдановић 2019: 725). Изведеница *шрљак* потврђена је у речницима (Златановић 1998: 407; Јовановић 2004: 644; Динић 2008: 787; Златковић II 2014: 486; Ћирић 2018: 1035; Богдановић 2019: 725), где су регистровани и деминутивни облици *шрљачич* (Динић 2008: 788), *шрљаче* (Кожељац 2014: 578). Лексема *шрлишије* потврђена је у значењу 'место на коме су некада биле трле' (Стојановић 2010: 933).

За номинацију примитивне кућице за пастира у оквиру привременог овчарског станишта користе се истокорени називи *шиљара*, *шиљарћа*, *шиљка* / *шиљћа* (I. 2. 2.). Будући да се ради о колиби са шиљастим кровом, која је направљена од забодених греда и покривена сламом, мотивисаност ових именовања је очигледна и заснива се на начину градње. Истокорена именовања (*шиљарка*, *шиљачица*, *шиљеварка*, *шиљкара*, *шиљћа*) потврђена су у речницима с тимочко-лужничког ареала (Динић 2008: 910; Кожељац 2014: 637; Златковић II 2014: 589, 590).

3. КАРТА

Како би се стекао макар делимичан увид како ће изгледати израда *Атласа*, прилажемо карту којом се репрезентује распрострањеност различитих лексичких јединица за именовање стаје, односно затвореног чврстог објекта за чување оваца. Иако материјал похрањен у упитницима показује разлике на свим нивоима језичке структуре, на карти су представљене само лексичке разлике. Израда лингвистичких карата темељи се на истраживањима која су у области лингвистичке географије спровели П. Ивић (1991, 2002), С. Милорадовић (2007, 2012, 2017), С. Реметић (1997) и С. Станковић (2008).

I. 1. 1. Затворени чврсти објекти за стални боравак оваца

234

ИЗВОРИ

- Грађа добијена по Уједињенику за прикуљање сточарске лексике југоисточне Србије (рукопис)
 Грађа за Ојшћесловенски линвистички атлас, том Висинско сточарење (рукопис)
 Богдановића, Н. (2019). *Пастирски речник југоисточне Србије*. Српски дијалектолошки зборник LXVI/2. Београд: Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ, 640–739.
 Динић, Ј. (2008). *Тимочки дијалекатски речник*. Београд: Институт за српски језик САНУ.
 Златановић, М. (1998). *Речник говора јужне Србије*. Врање: Учитељски факултет.
 Златановић, М. (2011). *Речник говора југа Србије*. Врање: Аурора.
 Златковић, Д. (2014). *Речник природској говора 1–2*. Београд: Службени гласник.

- Јовановић, В. (2004). *Речник села Каменице*. Српски дијалектолошки зборник LI. Београд: Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ, 313–688.
- Рајковић Кожељац, Јб. (2014). *Речник тимочког говора*. Неготин: Књижевно-издавачко друштво Лексика.
- Стојановић, Р. (2010). *Црношравски речник*. Српски дијалектолошки зборник LVII. Београд: Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ, 9–1060.
- Ђирић, Јб. (2018). *Речник говора Лужнице*. Српски дијалектолошки зборник LXV. Београд: Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ, 1–1166.

ЛИТЕРАТУРА

- Богдановић, Н., Савић-Грујић, А., Милосављевић, Т., Илић, М., Јовић, Н., Ђорђевић, С. и Панајотовића, Т. (2020). *Пастирска лексика југоисточне Србије* (колективна монографија). Ниш: Српска академија наука и уметности – Огранак САНУ у Нишу.
- Заимов, И. (1977). *Местиније имена в Панајорско*. Българска академия на науките: София.
- Ивић, П. (1991). *Раг на линвистичкој теорији у Југославији*. Изабрани огледи III: Из српскохрватске дијалектологије. Ниш: Просвета, 49–66.
- Ивић, П. (2002). *Балкански језички савез и линвистичка теорија*. Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XLV/1–2. Нови Сад: Матица српска, 7–12.
- Милорадовић, С. (2007). *Лексема *korljъ и континуантни групе *tort на словенској језичкој теорији*. Јужнословенски филолог LXIII. Београд: Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ, 83–96.
- Милорадовић, С. (2012). *Линвистички ајласи – „централни инструменти“ савремене дијалектологије*. Теренска истраживања – поетика сусрета. Етнографски институт САНУ, Зборник 27. Београд: Српска академија наука и уметности, 141–151.
- Реметић, С. (1997). *Српски језик у линвистичким ајласима*. Славистика I. Београд: Славистичко друштво Србије, 116–120.
- Савић-Грујић, А. (2020). *Сточно звоно на ареалу југоисточне Србије*. У: *Наука без граница III, 2, Језик и језици. Међународни тематски зборник* (Г. Јашовић, Б. Дилпарић, Ј. Бајовић, ур.). Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 167–183.
- Савић-Грујић, А. и Богдановић, Н. (2021). *Називи за желуцац код животиња у говорима југоисточне Србије*. Сврљиг: Етно-културолошки зборник 24, 41–51.
- Станковић, С. (2008). *Границе призренско-тимочких говора у власитиничкоме крају*. Београд: Институт за српски језик САНУ. (Монографије, књ. 5).
- Stojanovski, A. (1975). *Vranjski kadiluk u XVI veku*. Vranje: Narodni muzej u Vranju, 100–118.

A SEGMENT OF THE HERDING LEXIS OF SOUTH-EAST SERBIA

Summary

The paper represents a segment of the much broader research project *Atlas pastirske leksike jugoistočne Srbije* (the Atlas of the herding lexis of South-East Serbia), realized as part of the project *Narodna i poetska leksika jugoistočne Srbije* (the National and poetic lexis of South-East Serbia), (project manager, professor Nedeljko Bogdanović, and coordinator, academician Aleksandar Loma) under the auspices of the SASA branch in Niš. The aim of this scientific research which spanned several years is the complete analysis of the linguistic and everyday reality of herders in the area of South-East Serbia. Several decades of field research based on the *Upitnik za prikupljanje stočarske leksike jugoistočne Srbije* (the Questionnaire for compiling the herding lexis of South-East Serbia), throughout the broader Prizren-Timok dialect region, provided rich lexical material for denoting the practicalities of herding activities. It was then used to present herding as a complex phenomenon based on actual elements of material culture used to regulate the most important aspects of herding, and also the complex elements of spiritual culture which reflect the customs of the members of a particular community, their beliefs, culture, folk philosophy, etc. From the rich lexical material, on this occasion we singled out a thematic unit which refers to the space and spaces of herding. More than 20 items included in the *Questionnaire* refer to the names for sheep pens, the names for buildings herders use as shelter, the names of spaces in front of barns or on pastures, as well

as certain parts of these spaces set aside for calves and lambs, where milk is kept and processed, etc. What contributes to the extent of the approach is the lexical material which was obtained based on the questionnaire for the *General Slavic Linguistic Atlas*. The state that was determined in the field was compared to the state presented in the relevant dialectic dictionaries from the same area. The semantic data from the dictionaries contributed to the more precise lexical-semantic descriptions of the given lexemes and to the identification of semantic-motivational aspects. Even though the recorded linguistic material indicates differences on all levels of linguistic structure, the *Atlas* will only present lexical differences, and the same principle was applied in this paper as well. Specifically, linguistic maps precisely detail the territorial distribution of diverse lexical realizations in the area of South-East Europe, proving the geographical diversity of the analysed lexemes.

Keywords: the lexis of shepherds, Prizren-Timok dialect region, South-East Serbia, a linguo-geographic approach

Ана Савић-Грујић
Институт за српски језик САНУ, Београд, Србија
anasavic81@gmail.com

Јована Бојовић
Институт за српски језик САНУ, Београд, Србија
jovanab89@yahoo.com